

אחד מששים מחוליו

לכבוד העורך,

קראתי את הגליון שהענקתם לנו לחודש שבט ומצאתיו כקודמיו מלא וגדוש וע"כ לא נותר לי אלא להודות לכם על העבר ולברך על העתיד שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

מאמרו של הרב אוריאל בנר שי' במצות ביקור חולים – הגדרת "חולה" (אסיא סז-סח), נגע בקצרה בסוגיית המבקר את החולה שנוטל אחד מס' בחוליו, והנני כיהודה ועוד לקרא:

"דאמר רב הונא כל מי שמבקר את החולה פוחתים לו אחד מששים בחוליו" (ויקרא רבה פרשה לד, א). לאור דברי המדרש רבה וכן מובא (בשינוי קל) בגמרא בנדרים (לט, ב) ומשמע שהמבקר תמיד יטול מן החולה $1/60$ מהחולי שנשאר ויש צורך באין סוף מבקרים בכדי שהחולה יבריא. נבדוק להלן את אחוז המחלה הנתור שהשאיר אחריו כל מבקר למבקר הבא אחריו וכן כמה מבקרים יצטרכו בכדי לקחת לכל הפחות חצי ממחלתו של החולה, אך בתחילה נגדיר את הקריטריונים הדרושים למבקר את החולה שיטול אחד מששים מחוליו:

- א. **אוהבין אותו** (ויקרא רבה פרשה לד, א. קרן אורה עמ"ס נדרים מ, א).
- ב. **בני גילו** (מתנות כהונה מובא בויקרא רבה פרשה לד, א. רש"י נדרים לט, ב. ר"ן, שם. שיטה מקובצת, שם. קרן אורה שם מ, א).
- ג. **בני מזלו** (ר"ן נדרים לט, ב. שיטה מקובצת שם).

הפתרון בצורה מתמטית: אחוז המחלה a_m הנתור אחרי m מבקרים הוא: $a_m = (59/60)^m$ [ולכן $[m = \log(a_m) / \log(59/60)]$ למשל, אחרי 18 (ח"י) מבקרים ישאר $3/4$ מהמחלה, אחרי מבקר ה-42 ירד החולי לפחות מחצי מעוצמתו ההתחלתית, אחרי 83 מבקרים נשאר פחות מ- $1/4$. אחרי 244 מבקרים נשאר פחות מ- $1/60$. והרי נדיר הדבר שכל המבקרים כולם יהיו בני מזלו וכו' של החולה, וא"כ כיצד יוצר מצב בו יטלו אחד מששים בחוליו?

ותירץ המאירי (נדרים ד"ה מצות עשה): "...לעולם יהא אדם זריז במצות ביקור מפני שהמבקר מיקל בחליו של חולה. דרך הערה אמרו כל המבקר את החולה כאלו נטל אחד מששים מחליו, ובבני גילו. ר"ל שבקורם ערב עליו, שמצד הנאתו מהם חליו מיקל."

ובספר יד מלאכי (כללי הדינים אות ה' סי' קפו) כתב: "המבקר את החולה נוטל א' מששים מחליו. היינו, בעוד שישנו המבקר שם אבל כשיסתלק המבקר יחזיר החולי למקומו". ובספר מעשה שושן כתב עה"פ "ויתחזק ישראל וישב על המטה" (בראשית מח, ב), שתיבת מטה בגימטריא חמישים ותשע, היינו ששים חסר אחד וזהו שאמרו כל המבקר את החולה נוטל אחד מששים מחוליו.

יצחק יהודה רוזן

מקור: אסיא סט-ע עמ' 213-214 (2002).